

ІНВЕСТИЦІЙНО–ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ ПРИЧОРНОМОРСЬКОГО РЕГІОНУ

*І.О.Іртищєва, кандидат економічних наук, доцент
Рада по вивченню продуктивних сил НАН України, м.Київ*

У статті розглянуто інвестиційно-інноваційну діяльність як визначальний фактор економічного розвитку країни. Визначено основні умови, що сприяють покращенню інвестиційного клімату та інноваційних процесів.

В статье рассмотрена инвестиционно-инновационная деятельность как важный фактор экономического развития страны. Определены основные условия, которые влияют на улучшение инвестиционного климата и инновационные процессы.

Постановка проблеми. Зі вступом більшості країн до СОТ міжнародні інвестиційно-інноваційні процеси в багатьох галузях національних економік значно активізувались і набрали нових масштабів та економічної важливості для країн. У цьому контексті особливого значення набуває дослідження питань впливу змін правил торгівлі (після вступу до СОТ) на обсяги залучення іноземних інвестицій. Прямі іноземні інвестиції — одне з найяскравіших явищ світової економіки. Сьогодні багато фірм активніше розширюють свою діяльність за рубежом за рахунок прямих інвестицій, і фактично всі економіки на сучасному етапі конкурують за залучення капіталу транснаціональних компаній — у результаті глобальні фінансові потоки досягають надзвичайно високого рівня.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У міжнародних та вітчизняних засобах масової інформації нині з'явилося багато публікацій з досліджуваної проблеми, які здебільшого аналізують позитивні результати та негативні наслідки щодо вступу України до СОТ, інвестиційно-інноваційні процеси. Найбільше ці питання розкрито А.П. Гайдуцьким, І.Л. Сазонцем, Ю. Каракаєм, Д. Крисановим, В. Новицьким, С. Марченком, Є. Савельєвим.

Однак в публікаціях недостатньо уваги приділено впливу глобалізації торгівлі на активізацію міжнародних інвестиційно-іннова-

ційних процесів, досвіду зарубіжних країн у підвищенні інвестиційної привабливості сільського господарства.

Постановка завдання. Завданням цієї статті є узагальнення основних аспектів, що підтверджують позитивний вплив інвестиційно-інноваційних процесів на стабільний, конкурентоспроможний і сталий розвиток національної агропродовольчої сфери.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нині прямі іноземні інвестиції в українську економіку є значно нижчими, ніж в інших країнах світу. Однак вже є позитивні зрушення. Обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну на 1 січня 2007 року становив 21186,0 млн. дол. США і збільшився у порівнянні з обсягом на 1 січня 1995 та 2006р. у 43 рази і на 25% відповідно. Основна частина — це інвестиції у вигляді рухомого і нерухомого майна (60,5%) та грошові внески (18,8%). Найбільшими інвесторами є нерезиденти з США (19%), Кіпру (9,5%), Російської Федерації (9,0%), Австрії (8,9%), Великобританії (6,2%), Швейцарії (4,7%), Нідерландів (4,4%), Німеччини (3,4%). Великий інтерес у інвесторів щодо вкладення свого капіталу викликають такі галузі народного господарства, як внутрішня торгівля — 22,4% до загального обсягу, харчова промисловість — 14,5%, машинобудування і металообробка — 12,8%, чорна та кольорова металургія — 5,0%, зовнішня торгівля — 4,4%, хімічна промисловість — 3,9%, промисловість будматеріалів та будівництво — 3,7%. Сільське господарство є інвестиційно непривабливою галуззю.

Мобілізувати інвестиційні ресурси можна шляхом залучення до інвестиційного процесу в регіоні фінансово-кредитних установ і використання для інвестування нагромаджених банками фінансовий потенціал. Модель успішного функціонування пореформеного сільського господарства як України, так і Причорноморського регіону повинна будуватися на основі спрощеного доступу агропідприємств до порівняно дешевих довгострокових кредитів. Для цього ефективніше має спрацювати система державної підтримки сільського господарства.

Перспективним джерелом поповнення фінансових ресурсів

сільського господарства регіону є розвиток іпотечних відносин, оскільки йдеться про надання кредитів під заставу тих об'єктів, на які не впливає інфляція (земля, нерухомість, устаткування). Серед інших джерел інвестування слід відмітити також муніципальні позики, продаж об'єктів незавершеного будівництва, заощадження населення тощо.

Рух інвестиційних надходжень аграрного спрямування в регіоні не є пропорційним. Через низьку інвестиційну активність іноземних компаній, нерівномірний регіональний розподіл інвестиційних надходжень і високий рівень потреби економіки у залученні капіталу особливої актуальності набуває питання визначення пріоритетів інвестиційної діяльності, вибору її найефективніших напрямків на рівні окремих підприємств, галузей, регіонів, що потребує відповідної інформації про інвестиційну привабливість та обґрунтування методичних основ її визначення. Конкретизація інвестиційної спрямованості регіонального розвитку повинна спиратися насамперед на розробку концепції або програми залучення інвестицій в економіку регіону (міста) з чітким визначенням коротко- та довготермінових цілей реалізації базової програми інвестування, характеристики прогнозних напрямків і обсягів залучення інвестицій, а також визначення форм освоєння інвестиційних надходжень.

В умовах підвищення самостійності регіонів великого значення набуває визначення регіональних потреб в інвестиціях на продуктивний розвиток суб'єктів господарювання і можливостей цих суб'єктів освоїти очікувані інвестиції. Фактично стоїть питання про спроможність регіональної інфраструктури ефективно використовувати залучені та запозичені кошти для покриття потреб регіонів. Документальна форма такої попередньої оцінки потенційних можливостей може бути названа, наприклад, як "інвестиційний паспорт регіону". Оцінка інвестиційного потенціалу може, звичайно, грішити кількісними перебільшеннями, але у будь-якому разі є необхідною. Розрив між бажаним і реально можливим обсягом освоєння інвестицій заповнюють посередники на інвестиційному ринку (банки, інвестиційні фонди та компанії, трасти), які працюють у напрямку насичення регіональних інвестиційних пропозицій для

потенційних інвесторів.

Стимулювати інвестиційну активність могло б запровадження лізингових операцій як форми гарантованого товарного інвестування. Ми вважаємо за доцільне запропонувати створення регіонального лізингового фонду виробничих потужностей, котрий може бути або самостійною комерційною структурою, або госпрозрахунковою ланкою в структурі місцевої виконавчої влади. Свою діяльність такий фонд здійснював би у взаємодії з відповідними міністерствами та відомствами, з іншими регіональними структурами, з підприємствами безпосередньо. Мета створення лізингового фонду — раціональне використання виробничих потужностей (власних основних засобів) підприємств і організацій. Досягнення такої мети цілком реальне, тим більше, що у цьому питанні передусім потрібна організаційна робота, а фінансові витрати на “розкрутку” відносно невеликі. Фонд не буде власником майна, а виконуватиме розпорядницько-координаційні функції, що делегуються за партнерськими угодами.

Звичайно, ефективність регіональної інвестиційної політики багато в чому залежить від поліпшення інвестиційного клімату в державі в цілому. Для наближення інтересів держави і регіонів важливо проводити розрахунки балансових моделей ресурсного забезпечення регіонального розвитку, особливо на рівні міжрегіональних зв'язків. Це дасть можливість підвищити інтегрованість регіонів України. Тому проблеми перепрофілювання, диверсифікації виробництва, кооперації на регіональному рівні повинні стати предметом досліджень економічної науки.

Інвестиційний процес в Україні стримується через те, що у нас закрыта інноваційна ніша. Для відкриття інноваційної ніші необхідно, щоб ринок сформував певні умови. Серед них особливо важливі нова структура відносних цін, нагромадження необхідної кількості вільних капіталів і зниження ставки відсотка тощо. Усі ці умови перекриваються одним — досягненням позитивної різниці між вартістю випуску продукції та вартістю витрат на неї. Безперечно, комплекс складних соціально-політичних проблем також справляє величезний вплив. Країні необхідна політична стабіль-

ність, з якої впливає сталий економічний розвиток.

У 2006 році основні зусилля інноваційно активних підприємств Причорноморського регіону були направлені на подолання проблем у виробництві промислової продукції, підвищенні її конкурентноспроможності за рахунок впровадження нових прогресивних технологічних процесів, особливо маловідходних та ресурсозберігаючих.

Найпоширенішим напрямом інноваційної діяльності в регіоні залишається оновлення продукції. Серед нових видів продукції переважає продукція підприємств хімічної промисловості, харчової та підприємств машинобудування.

Серед проблем, які виникають в агропродовольчій сфері регіону при впровадженні інновацій, можна виділити такі:

- відсутність науково-технічної інформації щодо самих розробок і їх впровадження на підприємствах України;
- невиправдано довга і складна процедура розгляду інноваційних проектів з метою надання їм певних пільг;
- відсутність ефективної системи фінансово-кредитної підтримки інноваційної діяльності з урахуванням і збереженням спеціалізації підприємства;
- високий економічний ризик у зв'язку зі значними витратами організації виробництва нововведення і невизначеністю ринку збуту;
- певні труднощі в одержанні пільгових кредитів;
- невідповідність існуючої нормативної бази в Україні сучасному рівню розвитку світової техніки;
- нестача обігових коштів;
- відсутність кваліфікованих кадрів.

Головною метою розвитку науково-інноваційної діяльності має стати продовження роботи щодо впровадження новітніх та ресурсозберігаючих технологій в енергетиці, промисловості і агропромислового комплексу.

Висновки. Забезпечити стабільний, конкурентоспроможний і сталий розвиток національної агропродовольчої сфери в умовах прискорення глобалізації та інтеграції до Європейського простору,

вступу до СОТ можна лише в тому випадку, коли цей розвиток здійснюватиметься на основі інноваційно-інвестиційної моделі. Поєднання інвестиційної та інноваційної діяльності, вкладення значних коштів у сучасні інноваційні технології та виробництво інноваційних продуктів слід розглядати як найважливішу передумову ефективного функціонування вітчизняного сільського господарства та інших галузей агропродовольчої сфери у відкритому конкурентному середовищі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абсава Л.О. Обґрунтування нового показника оцінки ризику інвестицій // Таврійський науковий вісник: Збірник наукових праць ХДАУ. Вип. 44. – Херсон: Айлант. – 2006. – С. 211-214.
2. Гайдуцький А.П. Інвестиційна привабливість ринку землі в Україні // Економіка АПК. – 2005. – №8. – С. 125-131.
3. Інвестиційні стратегії конкурентоспроможної економіки: Монографія / Під ред. І.Л. Сазонця – Дніпропетровськ: Наука та освіта, 2004. – 420с.
4. Каракай Ю. Роль держави у стимулюванні інноваційної діяльності // Економіка України. – 2007. – №3. – С. 14-21.
5. Крисанов Д. Інноваційний фактор розвитку харчової промисловості України // Економіка України. – 2007. – №4. – С. 71-82.
6. Новицький В. Імперативи інноваційного розвитку // Економіка України. – 2007. – №2. – С. 45-52.
7. Марченко С. Міжнародна кредитно-рейтингова оцінка інвестиційної привабливості України // Банківська справа. – 2004. – №1. – С. 48-57.
8. Савельєв Є. Міжнародний рух капіталу в Україну та через неї // Журнал Європейської економіки. – 2005. – №1. – С. 31-56.
9. <http://www.ukrstat.dov.ua>